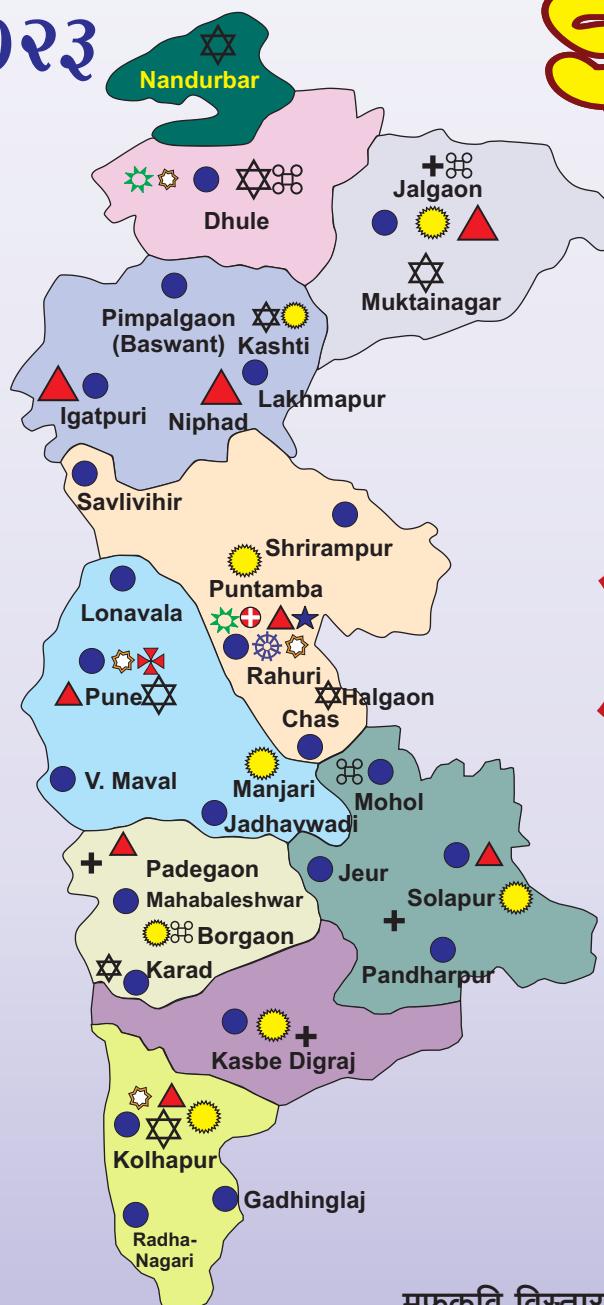

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ

नोवेंबर २०२३

इकाता

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ शाश्वत श्रीअन्न शेती हि राज्यस्तरीय परिषद संपन्न

नोव्हेंबर
२०२३

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात शाश्वत श्रीअन्न शेती हि राज्यस्तरीय परिषद संपन्न

दि. ४ व ५ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने आंतरराष्ट्रीय पौष्टिक तृणधान्य वर्ष २०२३ निमित्त शाश्वत श्रीअन्न शेती या राज्यस्तरीय परिषदेचे आयोजन विद्यापीठातील डॉ. नानासाहेब पवार सभागृहात करण्यात आले आहे. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणुन राज्याचे कृषि विभागाचे अपर मुख्य सचिव श्री. अनूप कुमार उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन बीजमाता पद्मश्री सौ. राहीबाई पोपेरे यांच्या शुभमहस्ते करण्यात आले. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील हे होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर संशोधन संचालक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. श्रीमंत रणपिसे, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. सी.एस. पाटील, राज्याचे विस्तार व प्रशिक्षण कृषि संचालक श्री. दिलीप झेंडे, आत्माचे संचालक डॉ. दशरथ तांभाळे उपस्थित होते. राज्याचे कृषि विभागाचे अपर मुख्य सचिव श्री. अनूप कुमार आणि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांच्या संकल्पनेतून आणि प्रेरणेतून या परिषदेचे आयोजन करण्यात आले होते.

यावेळी श्री. अनूप कुमार मार्गदर्शन करताना म्हणाले की देशाच्या स्वातंत्र्यानंतर झालेल्या हरितक्रांतीमुळे अन्नधान्यामध्ये आपण स्वयंपूर्ण झालो. त्यामुळे अन्नाची शाश्वतता झाली. गहू व तांदुळाचा वापर आपल्या आहारात वाढल्यामुळे आरोग्याच्या समस्या वाढल्या. आपली पूर्वीची खाद्य संस्कृती बदलल्यामुळे आपल्याला आरोग्याचे प्रश्न भेडसावत आहेत. पूर्वीच्या सिंधु संस्कृतीमध्ये बाजरी वापराचा उल्लेख आढळतो. आद्य संस्कृतीमध्येही हीच खाद्य संस्कृती श्रेष्ठ मानली जात होती. पौष्टिक तृणधान्य पिकविणाच्या शेतकऱ्याला दोन पैसे अधिक मिळावेत आणि त्याचबरोबर शहरातील ग्राहकालाही तृणधान्य वाजवी दरात उपलब्ध व्हावी. आपणा सर्वांना आहारात पौष्टिक तृणधान्याचा वापर वाढवावा लागणार आहे. त्याकरीता श्रीअन्न निरंतर हे ब्रिद समोर ठेवून निरंतर चालणाऱ्या मिशनची चांगल्या आरोग्यासाठी भविष्याची गरज आहे.

यावेळी आपल्या मार्गदर्शनात पद्मश्री राहीबाई पोपेरे म्हणाल्या की आपले मुख्य अन्न हे भरडधान्यच असावे, तेच आपण आपल्या शेतात पिकवावे व तेच खावे. मी केलेले काम प्रत्येक शेतकऱ्यापर्यंत जायला हवे. प्रत्येक गावात राहीबाई तयार व्हावी असा आशावाद त्यांनी यावेळी बोलताना व्यक्त केला. कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील आपल्या अध्यक्षीय भाषणात म्हणाले की महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने ज्वारी, बाजरी तसेच नाचणी, बर्टी, वरई यासारख्या पौष्टिक तृणधान्य पिकांचे उन्नत वाण व तंत्रज्ञान आणि रब्बी ज्वारीची पंत्रसूत्री शेतकऱ्यांसाठी विकसीत केली आहे. पारंपारीक शेतीत भरडधान्याचे खुप महत्व आहे. भरडधान्य हे कमी कालावधीत येणारे, कमी पाण्याची आवश्यकता असणारे व लागवडीसाठी खर्चिंक नसुन उच्च पोषणमुळ्य असणारी व आपल्या पर्यावरणासाठी महत्वाची आहेत. आता आपल्याला अन्न सुरक्षिततेकडून पौष्टिक अन्न सुरक्षिततेकडे जायचे आहे. श्री. दिलीप झेंडे यांनी पौष्टिक तृणधान्य या विषयावर सादरीकरण केले. या कार्यक्रमप्रसंगी मान्यवरांच्या हस्ते पौष्टिक तृणधान्य पुस्तिका व विविध घडीपत्रिकांचे विमोचन करण्यात आले. कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांनी भरड व तृणधान्याच्या कणसांपासून बनविलेला गुच्छ देवून मान्यवरांचे स्वागत केले.

यावेळी सहा तांत्रिक सत्रांचे आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये ज्वारी व बाजरी, नाचणी व बरी, वरई व कोडो, राळा व बर्टी, विपणन, प्रसिद्धी व मूल्य साखळी आणि धोरणात्मक बाबी व भविष्यातील दिशा या विषयांवर तांत्रिक सत्रांचे आयोजन करण्यात आले आहे. प्रत्येक तांत्रिक सत्रात राज्यातील कृषि विद्यापीठांचे तसेच भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या संस्थांचे तृणधान्य पीकविषयक तज्ज्ञ, तसेच कृषि विभागाचे अधिकारी व प्रगतशील शेतकरी यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी केले. कार्यक्रमाचे

मधुकृषि

ईवार्ता

नोव्हेंबर

२०२३

वर्ष : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

आभार प्रदर्शन डॉ. सी.एस. पाटील यांनी केले. सूक्ष्मसंचालन डॉ. आनंद चवई यांनी केले. या कार्यक्रमासाठी कुलसचिव डॉ. विठ्ठल शिंके, नियंत्रक श्री. सदाशिव पाटील, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, सहयोगी अधिष्ठाता, विभाग प्रमुख, कृषि आयुक्तालय, पुणे येथील सहसंचालक श्री. रफिक नाईकवाडी, जिल्हा अधिकारी कृषि अधिकारी श्री. सुधाकर बोराळे, सर्व विभागीय कृषि अधिकारी, तालुका कृषि अधिकारी, राज्यभरातून आलेले निमंत्रित शेतकरी तसेच महिला शेतकरी, विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

राज्यस्तरीय परीषदेत दैनंदिन आहारात श्रीधान्याचे महत्व या विषयावरील व्याख्यान संपन्न

दि. ५ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने आंतरराष्ट्रीय पौष्टिक तृणधान्य वर्ष २०२३ निमित्त शाक्त श्रीअन्न शेती या राज्यस्तरीय परिषदेचे आयोजन विद्यापीठातील डॉ. नानासाहेब पवार सभागृहात करण्यात आले आहे. यावेळी सहा तांत्रिक चर्चास्त्रांचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी झालेल्या दैनंदिन आहारात श्रीधान्याचे महत्व या विषयावरील विशेष सत्रात महाराष्ट्र शासनाच्या मिशन मिलेटच्या सळळागार तसेच प्रख्यात आहारतज्ज्ञ श्रीमती ऋजुता दिवेकर उपस्थित होत्या. यावेळी राज्याचे कृषि विभागाचे अपर मुख्य सचिव श्री. अनूप कुमार, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील व्यासपीठावर उपस्थित होते.

यावेळी श्रीमती ऋजुता दिवेकर आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाल्या की आपल्या दैनंदिन आहारात भरडधान्याचा वापर कसा करता येईल हे आपण पाहिले पाहिजे. आठवड्यातुन कमीत कमी तीनवेळा आपल्या आहारात भरडधान्याचा समावेश भाकरीच्या रूपाने करावा. आपण आहारामध्ये काय खावे हे एक तर अन्न पिकविणार्या शेतकर्याने आणि आपली आई किंवा आजी यांनी सांगितले पाहिजे तरच आपण परिपूर्ण आहार घेत आहोत असे समजावे. यामुळे आपण खुप सार्या आजारांपासून दुर राहु शकतो. भरडधान्याच्या आहारात केलेल्या योग्य वापरामुळे आपले शरीर व मन सुदृढ राहण्यासाठी उपयुक्त ठरेल. पुरुष जोपर्यंत स्वयंपाक घरात येत नाहीत तोपर्यंत श्रीधान्य निरंतर राहणार नाही. ही जबाबदारी आपणा सर्वांची आहे. पौष्टिक तृणधान्ये ही पर्यावरण पूरक, जमिनीच्या आरोग्यासाठी योग्य तसेच दुष्काळातही तग धरू शकणारी व कमी मनुष्यबळात येणारी पिके आहेत. पौष्टिक तृणधान्ये ही अशक्तपणा, नैराश्य, चिंता यावर चांगला उपाय असून त्यांचा दैनंदिन आहारात प्राधान्याने वापर करायला हवा. पौष्टिक तृणधान्यांचा आहारातील वापर करताना तीन नियमांचे पालन करणे आवश्यक असल्याचे त्यांनी यावेळी सांगितले. यामध्ये पदार्थातील पौष्टिक तृणधान्यांचे संयोजन, त्याचे प्रमाण आणि कोणत्या क्रतूत ग्रहण करायचा, यासंबंधी माहिती त्यांनी दिली. यावेळी त्यांनी शेतकऱ्यांच्या विविध प्रश्नांना समर्पक उत्तरे दिली.

याप्रसंगी झालेल्या तांत्रिक चर्चास्त्रात ज्वारी व बाजरी या पिकांवरील तांत्रिक माहिती डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला येथील ज्वारी पैदासकार डॉ. आर. बी. घोराडे, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरीच्या बाजरी संशोधन केंद्राचे बाजरी पैदासकार डॉ. कुशल बराटे, इंदापूर, जि. पुणे येथील समृद्धी कृषि उद्योगाचे डॉ. तात्यासाहेब फडतरे यांनी तांत्रिक मार्गदर्शन केले. दुसऱ्या तांत्रिक चर्चास्त्रामध्ये नाचणी व बरी या पिकांवरील तंत्रज्ञान विषयक माहिती भरडधान्य पैदासकार डॉ. योगेश बन, नाशिक येथील कळसुबाई मिलेट्सच्या श्रीमती नीलिमा जोरवार तसेच पिसात्री, ता. पन्हाळा, जि. कोल्हापूर येथील श्री. मिलिंद पाटील यांनी मार्गदर्शन केले. तिसऱ्या तांत्रिक चर्चास्त्रात वरई व कोडो या पिकांवर तांत्रिक मार्गदर्शनामध्ये शेतकरी म्हणून अकोले तालुक्यातील खडकी येथील श्री. अजित भांगरे यांनी मार्गदर्शन केले. चौथ्या तांत्रिक चर्चास्त्रात राळा व बर्टी या पिकांविषयी मार्गदर्शन करण्यात आले. यामध्ये अनंतपुर, आंध्रप्रदेश येथील

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

इवाता

नोव्हेंबर
२०२३

वर्ष : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

कृषि संशोधन केंद्राचे प्रमुख डॉ. चंद्रमोहन रेड्डी, नंदयाल, तेलंगणा येथील सत्व मिलेट्स अनुपुरुचे श्री. के. व्ही. रामा सुब्बा रेड्डी यांनी तर शेतकरी म्हणून अमरावती जिल्ह्यातील धारणी तालुक्यातील बिजूधावडीचे तसीपुत्र शेतकरी उत्पादक कंपनीचे श्री. सुखराम धुर्वे यांनी मार्गदर्शन केले. पाचव्या तांत्रिक चर्चासत्रामध्ये विपणन, प्रसिद्धी व मूल्य साखळी याविषयी संस्था व विपणन, पुणे येथील स्वतंत्र सल्लागार श्री. शिरीष जोशी, आय. आय. एम. आर. हैदराबाद येथील न्यूट्रीहबचे डॉ. दयाकर राव, श्री. स्वामी समर्थ शेतकरी उत्पादक कंपनीचे संचालक श्री. नरेंद्र पवार, कृषि आयुक्तालय पुणेचे संचालक (आत्मा) डॉ. दशरथ तांभाळे यांनी मार्गदर्शन केले. सहाव्या तांत्रिक चर्चासत्रामध्ये धोरणात्मक बाबी व भविष्यातील दिशा या विषयावर बायफ, पालघरचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी श्री. संजय पाटील, पुणे कृषि आयुक्तालयाचे सहसंचालक श्री. सुनील बोरकर, नाशिक येथील प्रगती अभियानच्या श्रीमती अश्विनी कुलकर्णी यांनी मार्गदर्शन केले.

याप्रसंगी संशोधन संचालक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, अधिकारी (कृषि) डॉ. श्रीमंत रणपिसे, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. सी.एस. पाटील, राज्याचे विस्तार व प्रशिक्षण कृषि संचालक श्री. दिलीप झंडे, आत्माचे संचालक डॉ. दशरथ तांभाळे, सहयोगी अधिकारी, विभाग प्रमुख, कृषि आयुक्तालय, पुणे येथील सहसंचालक श्री. रफिक नाईकवाडी, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. सुधाकर बोराळे, सर्व विभागीय कृषि अधिकारी, तालुका कृषि अधिकारी, राज्यभरातून आलेले निमंत्रित शेतकरी तसेच महिला शेतकरी, विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. यावेळी श्रीअन्न निरंतर मोहिमेचे महत्त्व या विषयावर नाट्यरूपी कार्यक्रम सादर करण्यात आला. या कार्यक्रमानंतर दुसऱ्या दिवशी प्रक्षेत्र भेट व चर्चा या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले आहे. या कार्यक्रमासाठी राज्यभरातून विविध जिल्ह्यांतून ४०० ऐक्षा जास्त शेतकरी बांधव तसेच कृषि विभागाचे अधिकारी व कर्मचारी उपस्थित होते. तांत्रिक सत्राचे सूत्रसंचालन डॉ. रितू ठाकरे आणि डॉ. आनंद चवई यांनी केले.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात मधुमक्षिका उद्घाटन

दि. ६ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे मधुमक्षिका उद्घाटन कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांच्या शुभहस्ते

मधुकृषि

नोव्हेंबर
२०२३

वर्ष : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

करण्यात आले. यावेळी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. सी. एस. पाटील, अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. श्रीमंत रणपिसे, विभाग प्रमुख डॉ. महानंद माने, डॉ. आनंद सोळके, डॉ. भगवान ढाकरे, डॉ. अण्णासाहेब नवले, सहयोगी संशोधन संचालक डॉ. राजेंद्र वाघ, कीटकशास्त्रज्ञ डॉ. उत्तम कदम, प्रसारण केंद्राचे प्रमुख डॉ. पंडित खडे, मधमाशी प्रकल्पाचे सहसमन्वयक डॉ. रणजीत कडू हे उपस्थित होते.

यावेळी कुलगुरु डॉ. पी. जी. पाटील आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले की प्रख्यात शास्त्रज्ञ डॉ. अल्बर्ट आईन्स्टाईन यांनी म्हटल्याप्रमाणे पृथ्वीवरील मधमाशा जर नष्ट झाल्या तर त्यानंतर फक्त चार वर्षांच्या आत मानव जात नष्ट होईल. यावरुन मधमाशी हा एक महत्वपूर्ण कीटक असून तिची उपयुक्तता मानवाच्या कल्याणासाठी किती आवश्यक आहे हे लक्षात येते. मधमाशीमुळे विविध पिकातील परागीभवनाचे काम सहजपणे घडून येते व पर्यायाने पीक उत्पादनात वाढ होते. यावरुन आपल्या लक्षात येते की पीक उत्पादन वाढीसाठी मधमाशीचे योगदान किती महत्वाचे आहे. मधमाशीपालनामुळे परागीभवनाबरोबरच अनेक उपयोगी पदार्थ आपल्याला मिळतात. फळबागेमध्ये मधमाशांमुळे ३० ते ४० टक्क्यांपर्यंत उत्पादनात वाढ होते. अशा या बहुगुणी मधमाशीचे संगोपन व संवर्धन करणे ही आपल्या सर्वांची जबाबदारी आहे. सतत कार्यरत राहण्याचा गुण मधमाशीकडून शिकण्यासारखा असल्याचे त्यांनी यावेळी सांगितले. डॉ. सी. एस. पाटील आपल्या प्रास्ताविकात म्हणाले की भारत सरकारच्या कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयांतर्गत राष्ट्रीय मधमाशी मंडळाने या प्रकल्पासाठी अर्थसहाय्य दिले आहे. या प्रकल्पांतर्गत तीन घटक राबविले जातात. यामध्ये प्रामुख्याने ग्रामीण युवक व युवतींना प्रशिक्षण, उच्च प्रतीच्या मधमाशी बीजकेंद्रांचा विकास व मधुउद्यान विकसित करणे यांचा समावेश आहे. डॉ. पाटील पुढे म्हणाले की मधमाशीमुळे केवळ पिकांच्या उत्पादनात वाढत होत नाही तर पिकांच्या पोषणमूल्यात ही वाढ होते या प्रकल्पांतर्गत विद्यार्थ्यांमार्फत मधमाशी संशोधनाचे प्रयोग राबविले जातात. आजपर्यंत या प्रकल्पांतर्गत विद्यापीठ कार्यक्षेत्रामध्ये एकूण १२ शास्त्रीकृत मधमाशीपालनावरील प्रशिक्षणे आयोजित करण्यात आलेली आहेत. यामध्ये एकूण ३०० पेक्षा जास्त युवक शेतकऱ्यांना प्रशिक्षित करण्यात आले असल्याचे त्यांनी यावेळी सांगितले. याप्रसंगी शास्त्रज्ञ व विद्यार्थी उपस्थित होते.

पुणे कृषि महाविद्यालयात हवामानशास्त्रावरील २१ दिवसीय प्रशिक्षणाचे आयोजन

दि. २८ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत असलेल्या पुणे कृषि महाविद्यालयामध्ये हवामानशास्त्र विभाग आणि पीक हवामान मॉडेलची संकल्पना या विषयावरील देशभारातील शास्त्रज्ञांकरिता २१ दिवसीय प्रशिक्षणाचे उद्घाटन करण्यात आले. सदरचे प्रशिक्षण महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील होते. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणुन गुजरातमधील आनंद कृषि विद्यापीठ आणि कामधेनु पशुवैद्यकीय विद्यापीठाचे मार्जी कुलगुरु डॉ. एम. सी. वार्षेय उपस्थित होते. याप्रसंगी संशोधन संचालक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. सुनिल मासाळकर व हवामानशास्त्र विभागाचे विभागप्रमुख व प्रशिक्षण केंद्राचे निर्देशक डॉ. विजय स्थूल उपस्थित होते.

मफुकृवि

ईवाता

नोव्हेंबर

२०२३

वर्ष : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले की राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्पांतर्गत हवामान अद्यावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान केंद्र, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राहुरी यांचे माध्यमातून बदलत्या हवामानाशी जुळवून घेण्यासाठी हवामानशास्त्राची विविध प्रारूपे (मॉडेलची) निर्मिती करण्यात येत असल्याचे नमूद केले. वातावरण व हवामान हे मानवी जीवनातील प्रत्येक घटक तथा पैलूंवर परिणाम करत असून अन्न, वस्त्र व निवारा या मानवी जीवनाच्या मुलभूत गरजा असून त्या पूर्णतः हवामान व भौगोलिक परिस्थितीनुसार बदलत असल्याचेही त्यांनी सांगितले. याप्रसंगी डॉ. एम. सी. वार्षेय यांनी कृषि हवामानशास्त्र विभागाचा पुण्यातील स्थापनेच्या संघर्षाचा इतिहास सांगत सर्व क्षमतांनी प्रयत्न केल्यास यश दूर नाही. भारतीय संस्कृतीच्या विकासामधील पंचमहाभूतांचे महत्व विषद केले. याप्रसंगी शास्त्रज्ञ, प्राध्यापक, अधिकारी, कर्मचारी उपस्थित होते. सदर प्रशिक्षणास महाराष्ट्रासह देशातील सहा राज्यातील एकवीस शास्त्रज्ञ प्रशिक्षणार्थी उपस्थित राहिले आहेत. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. विजय स्थूल यांनी केले तर सूत्रसंचालन संशोधन सहायक श्री. सुहास जाधव व आभारप्रदर्शन डॉ. प्रांजली बगाडे यांनी केले.

पद्मश्री सौ. राहिबाई पोपेरे व श्री. सागर महाजन हे आहेत नोव्हेंबर महिन्याचे

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे आयडॉल्स

दि. १ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांच्या संकल्पनेतून मफुकृवि आयडॉल्स हा उपक्रम दोन वर्षांपूर्वी सुरु झालेला आहे. नोव्हेंबर महिन्यातील महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे शेतकरी आयडॉल म्हणुन पद्मश्री सौ. राहिबाई पोपेरे व कृषि उद्योजक आयडॉल म्हणुन श्री. सागर महाजन यांची निवड झालेली आहे. सौ राहिबाई पोपेरे या अहमदनगर जिल्ह्यातील शेतकरी असून कृषि पदवीधर श्री. सागर महाजन हे कोल्हापूर येथील कृषि उद्योजक आहेत.

शेतकरी आयडॉल पद्मश्री सौ. राहिबाई पोपेरे या मु.पो. कोंभाळणे, ता. अकोले, जि. अहमदनगर येथील महिला शेतकरी असून त्यांनी सन २०१६ मध्ये राहत्या घरी बियाणे बँक सुरु केली. या बीज बँकेत ५४ पिकांचे ११६ विविध प्रकारचे गुण वैशिष्ट्ये असलेले वाण उपलब्ध असून यामध्ये वाल व पावट्याच्या २० वाणांचा संग्रह आहे. याशिवाय भात, नागली, वरई यासारख्या सुमारे ३० विविध प्रकारच्या भाज्या, तेलवर्गीय पिके, तृण व गळीतधान्य असे विविध वाण त्यांनी जतन केले आहेत. कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथून कृषिचे शिक्षण घेतलेले कृषि पदवीधर आयडॉल कृषि उद्योजक श्री. सागर महाजन यांनी कोल्हापूर येथे सन २०१६ साली ॲक्वा प्लानेट या उद्योगाची सुरुवात केली. गोऱ्या पाण्याबरोबर खान्या पाण्यातील शोभीवंत माशांच्या व्यवसायाला चालना देण्यासाठी जर्मनी व जपान या देशातील प्रगत तंत्रज्ञानाचा अभ्यास केला. पाण्याच्या आतमध्ये वाढाणाच्या झाडांचा अभ्यास करून पाण्यामध्ये त्यांच्या सुबक रचना केल्या व उद्योगाला गती दिली. याचबरोबर शोभीवंत मत्स्यपालन हा कृषिपूरक व्यवसाय वाढावा यासाठी जवळपासच्या शेतकऱ्यांनी वाढवलेल्या माशांना बाजारपेठ उपलब्ध करून दिली. त्यांनी त्यांच्या उद्योगामध्ये २० पेक्षा अधिक व्यक्तींना रोजगार उपलब्ध करून दिला आहे. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रातील सर्व कृषि महाविद्यालये, कृषि संशोधन केंद्रे, कृषि तंत्र विद्यालये यांच्या दर्शनीय क्षेत्रात ही आयडॉल्स प्रदर्शित करण्यात येतात.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या कास्ट प्रकल्पाअंतर्गत हायड्रोपोनिक्स आणि एरोपोनिक्स या विषयावरील कार्यशाळा संपन्न

नोव्हेंबर
२०२३

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या कास्ट प्रकल्पाअंतर्गत हायड्रोपोनिक्स आणि एरोपोनिक्स या विषयावरील कार्यशाळा संपन्न

दि. २ नोव्हेंबर, २०२३. जागतिक बँक अर्थसहाय्यीत उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद नवी दिल्ली, यांचे संयुक्त विद्यमाने हवामान अद्यावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे कार्यरत असुन या केंद्राअंतर्गत कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांच्या मार्गदर्शनाखाली पुणे येथे हायड्रोपोनिक्स आणि एरोपोनिक्स या एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे संशोधन संचालक आणि कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार उपस्थित होते. यावेळी या कार्यक्रमासाठी ॲग्रीप्लास्ट टेक प्रायव्हेट लिमिटेडचे संस्थापक आणि मुख्य कार्यकारी अधिकारी इंजि. राजीव रांय प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित होते.

आपल्या अध्यक्षीय भाषणात डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पाअंतर्गत आयोजीत करण्यात येणाऱ्या विविध कार्यशाळांचा आढावा घेतला. यावेळी ते म्हणाले की कार्यशाळांचा उपयोग शास्त्रज्ञ, विद्यार्थी, शेतकरी यांना संशोधन कार्यसाठी मार्गदर्शक ठरेल. हायड्रोपोनिक्स आणि एरोपोनिक्ससाठी उच्च तंत्रज्ञान व भांडवली खर्च लागतो. शेतकरी आणि विद्यार्थी यांच्यामध्ये सदर विषयाबाबतीत शेतीविषयी उत्सुकता आहे तसेच शासनासाठी विविध धोरणे ठरवण्यासाठी म्हणुन उपयोग होईल. प्रमुख पाहुणे इंजि. राजीव रांय यांनी हरितगृह प्रकल्पाविषयी सखोल मार्गदर्शन केले. उद्घाटनाप्रसंगी कार्यशाळेच्या कार्यक्रमाचे सचिव डॉ. मुकुंद शिंदे यांनी कार्यशाळेसाठी उपस्थित असलेल्या सर्व वक्त्यांचे स्वागत व ओळख करून दिली. या कार्यशाळेसाठी न्यूट्रीफ्रेश फार्म टेक इंडिया प्रायव्हेट लिमिटेडचे सहसंस्थापक आणि मुख्य कार्यकारी अधिकारी अंतर्राष्ट्रीय प्रशिक्षणासाठी आवश्यक असलेली नियंत्रीत हवामान प्रणाली, विविध मॉडेल, हायड्रोपोनिक्स भविष्य वरदान याविषयी मार्गदर्शन केले. या कार्यशाळेसाठी विविध राज्यातुन एकूण ७० प्राध्यापक, विद्यार्थी आणि शेतकरी उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन कु. सायली बिरादर आणि आभार प्रदर्शन चि. सागर मजिक यांनी केले. या कार्यशाळेचे कामकाज डॉ. वैभव माळुंजकर डॉ. अनिल पटेल, इंजि. अभिषेक दातीर, इंजि. शुभम सुपेकर यांनी पाहिले.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरीच्या कास्ट प्रकल्पाअंतर्गत २० विद्यार्थी आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षणासाठी मलेशिया येथे रवाना

दि. ६ नोव्हेंबर, २०२३. जागतिक बँक अर्थसहाय्यीत उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद नवी दिल्ली, यांचे संयुक्त विद्यमाने हवामान अद्यावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे कार्यरत असुन या केंद्राअंतर्गत कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील व संशोधन संचालक आणि कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांच्या मार्गदर्शनाखाली महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील आचार्य पदवीचे २० विद्यार्थी एक महिन्याच्या आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षणासाठी युनिव्हर्सिटी

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ

नोव्हेंबर
२०२३

वर्ष : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

आॅफ पुत्रा, मलेशिया येथे रवाना झाले.

या प्रशिक्षणसाठी कृषि विज्ञान शाखेतील आचार्य पदवीचे १४ मुली आणि ६ मुले यांचा समावेश आहे. या प्रशिक्षणाचा कालावधी एक महिन्याचा असून हे प्रशिक्षण ६ नोव्हेंबर ते ५ डिसेंबर, २०२३ या दरम्यान होईल. हे प्रशिक्षण हवामान अद्यावत शेती व जलव्यवस्थापन या विषयावर आधारीत असेल. विद्यार्थ्यांच्या प्रस्थानाच्या वेळी राज्याचे कृषि विभागाचे अप्पर मुख्य सचिव श्री. अनुप कुमार आणि महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राहुरीचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांनी उपस्थित राहून विद्यार्थ्यांना शुभेच्छा दिल्या. यावेळी श्री. अनुप कुमार यांनी विद्यार्थ्यांना मलेशियाबद्दल संक्षिप्त माहिती दिली ज्याचा विद्यार्थ्यांना एक महिन्याच्या कालावधीत चांगला उपयोग होईल. कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांनी विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण घेऊन आल्यानंतर शिकलेल्या तंत्रज्ञानाचा स्वतःच्या आचार्य पदवीच्या संशोधनात वापर करण्याचे आवाहन केले. या प्रशिक्षणात हे विद्यार्थी पाणी व्यवस्थापन आणि सिंचन, अचुक शेती, कृषि प्रकल्प अंमलबजावणीमध्ये जोखीम व्यवस्थापन, अंग्रेटेक ऑटोमेशन, बीज तंत्रज्ञान, मृदा स्वास्थ्य मोजणी, ड्रोन, एकात्मीक जलस्रोत व्यवस्थापन कृत्रिम बुद्धीमत्ता इत्यादी विषयी माहिती या

प्रशिक्षणात मिळणार असुन या माहितीचा उपयोग त्यांच्या कार्यरत असलेल्या कृषि संशोधन कार्यास तसेच भविष्यात शाश्वत कृषि विकासासाठी निश्चित होईल. या प्रशिक्षणाच्या यशस्वी आयोजनाकरीता कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील, संशोधन संचालक आणि कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, कास्ट प्रकल्पाचे सह प्रमुख संशोधक डॉ. मुकुंद शिंदे, मृदा व जलसंधारण विभागाचे प्राध्यापक डॉ. अतुल अत्रे व जलसंधारण व निचरा विभागाचे सहयोगी प्राध्यापक डॉ. सुनिल कदम यांनी प्रयत्न केले.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ आणि क्रॉम्पटन ग्रीव्हज कंपनीमध्ये सामंजस्य करार

दि. २१ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि क्रॉम्पटन ग्रीव्हज कॉन्ज्युर इलेक्ट्रीकल प्रा.लि., मुंबई यांच्यामध्ये आज सामंजस्य करार करण्यात आला. या अंतर्गत आधुनिक सिंचन पद्धतीसाठी पंपाची निवड, पंपाची देखभाल व वापर तसेच यावर आधारीत

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ

नोव्हेंबर
२०२३

वर्ष : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

विद्यार्थी, शेतकरी यांच्यासाठीची प्रशिक्षणे यांचा समावेश आहे. सदर प्रशिक्षणे व प्रात्यक्षिके ही आंतरविद्याशाखा जलसिंचन व्यवस्थापन विभाग यांचे प्रक्षेत्रावर उभारलेल्या सिंचन उद्यान येथे घेण्यात येतील. यासाठी विविध प्रकारचे पंप कंपनी मोफत देणार आहे. याप्रसंगी कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील आणि कंपनीचे उपमहाव्यवस्थापक श्री. प्रशांत मुदलवाडकर यांची प्रमुख उपस्थिती होती. यावेळी विद्यापीठाचे अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. श्रीमंत रणपिसे, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. सी.एस. पाटील, कुलसचिव डॉ. विठ्ठल शिंके, नियंत्रक श्री. सदाशीव पाटील, आंतरविद्या जलसिंचन व्यवस्थापन विभागाचे प्रमुख डॉ. महानंद माने उपस्थित होते.

कुलगुरु डॉ. पाटील यावेळी म्हणाले की पिकांच्या सिंचनासाठी लागणारे पाणी हा अत्यंत महत्वाचा घटक असून त्यासाठी लागणारा पंप याला अधिक महत्व आहे. पुढील काळातील युध्द हे पाण्यासाठी होण्याचे भाकीत असून पाणी हा अत्यंत मौलिक घटक आहे. विद्यापीठाने स्थापन केलेले सिंचन उद्यान हा विद्यार्थी व भेट देणाऱ्या शेतकऱ्यांना मार्गदर्शक आहे. त्याठिकाणचे सिंचन व्यवस्था प्रात्यक्षिके तसेच खत व्यवस्थापन संशोधनाच्या दृष्टीने महत्वाचे असल्याने सामंजस्य कराराला महत्व आहे. श्री. मुदलवाडकर यांनी कंपनीचे योगदान विषद केले व महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाबरोबर काम करण्याची संधी मिळाल्याबद्दल समाधान व्यक्त केले. डॉ. रणपिसे यांनी हा सामंजस्य करार विद्यार्थी व संशोधकांना प्रशिक्षणासाठी चांगली संधी उपलब्ध करणार असल्याचे सांगितले. डॉ. महानंद माने यांनी प्रास्ताविक केले. यावेळी डॉ. माने आणि श्री. मुदलवाडकर यांनी सामंजस्य करारावर स्वाक्षर्या केल्या. शेवटी डॉ. देविदास खेडकर यांनी आभार मानले.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील कास्ट प्रकल्पांतर्गत प्राध्यापक थायलंड परदेश दौऱ्यासाठी रवाना

दि. २९ नोव्हेंबर, २०२३. जागतिक बँक अर्थसहाय्यीत राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान प्रकल्प नवी दिल्ली, यांच्या संयुक्त विद्यमाने हवामान अद्यावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान तंत्रज्ञान केंद्र, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे सुरु करण्यात आले आहे. या प्रकल्पांतर्गत हवामान अद्यावत शेती व जलव्यवस्थापनाकरिता महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात कार्यान्वित असलेले प्राध्यापकवर्ग यांना हवामान अद्यावत शेती व जलव्यवस्थापन विषयी कार्यक्षमतेचे बळकटीकरण करण्यासाठी ड्रोन, रोबोट, आय.ओ.टी., कृत्रिम बुद्धीमत्ता, भौगोलिक प्रणाली, रिमोट सेंसरींग, अर्थ इंजिन इ. आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करण्याचे प्रशिक्षण घेण्यासाठी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांच्या मार्गदर्शनाखाली थायलंड येथे परदेश दौऱ्याचे आयोजन करण्यात आले.

सदर कास्ट प्रकल्पांतर्गत आधुनिक कृषि तंत्रज्ञानाचे प्रशिक्षण घेण्यासाठी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रातील विविध कृषि महाविद्यालयातील आठ प्राध्यापक एशियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नोलॉजी, बँकॉक, थायलंड येथे रवाना झाले आहे. यामध्ये प्रसारण केंद्राचे प्रमुख डॉ. पंडित खड्डे, मुक्ताईनगर येथील कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. संदीप पाटील, डॉ. तुळशीदास बास्टेवाड, डॉ. धीरज कणखरे, डॉ. धर्मेंद्रकुमार फाळके, डॉ. सचिन चव्हाण, डॉ. सचिन मगर व डॉ. शर्मिला शिंदे या प्राध्यापकांचा समावेश आहे. सदर प्रशिक्षण दि. १ ते १५ डिसेंबर, २०२३ दरम्यान होणार आहे. सदर प्रशिक्षणासाठी रवाना होत असलेल्या प्राध्यापकांना शुभेच्छा देण्यासाठी आयोजित करण्यात आलेल्या कार्यक्रमात मार्गदर्शन करताना कुलगुरु डॉ. पाटील यांनी या प्रशिक्षणाचा उपयोग सध्या शेतीसमोर असलेल्या सर्वात मोठ्या हवामान बदलांच्या आवाहनाला सामोरे जाण्यासाठी रचनात्मक संशोधन व शिक्षण पद्धती विकसित करण्याच्या दृष्टीने महत्वाचा

महात्मा

नोव्हेंबर
२०२३

वर्ष : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

आहे म्हणून विद्यापीठाने अमेरिका, जपान, मलेशिया, थायलंड आणि व्हिएतनाम अशा पाच देशांत विद्यार्थी आणि प्राध्यापकांना प्रशिक्षणाची संधी उपलब्ध करून दिलेली आहे. अशा प्रकारची संधी उपलब्ध करून देणारे महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ हे देशातील एकमेव विद्यापीठ आहे. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे संशोधन संचालक तथा कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनील गोरंटीवार, कास्ट प्रकल्पाचे सहसंशोधक डॉ. मुकुंद शिंदे, डॉ. अतुल अत्रे व डॉ. सुनील कदम यांनी सदर प्रशिक्षणाचे नियोजन करण्यासाठी विशेष परिश्रम घेतले.

अभिनंदन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचा शेतकरी प्रथम प्रकल्प उत्कृष्ट प्रकल्प म्हणुन सन्मानीत

दि. २९ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांच्या मार्गदर्शनाखाली सुरु असलेल्या भा.कृ.अ.प. शेतकरी प्रथम प्रकल्पास पालमपुर, हिमाचल प्रदेश येथे आयोजीत वार्षिक राष्ट्रीय कार्यशाळेत उत्कृष्ट प्रकल्प पुरस्काराने सन्मानीत करण्यात आले. यावेळी झालेल्या कार्यक्रमात नवी दिली येथील भारतीय कृषि संशोधन परिषदेचे कृषि विस्तार उपमहासंचालक डॉ. यु.एस. गौतम यांच्या हस्ते प्रकल्पाचे सहसमन्वयक डॉ. रविंद्र निमसे यांनी पुरस्कार स्विकारला. या प्रसंगी कृषि विस्ताराचे सहाय्यक महासंचालक डॉ. आर.आर. बर्मन, पालमपूर येथील कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. डि.के. वत्स, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. नवीन कुमार व नवी दिली येथील कृषि विस्तारचे मार्जी उपमहासंचालक डॉ. किरण कोकाटे उपस्थित होते. भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम प्रकल्प देशात वीस राज्यातील ५२ कृषि विद्यापीठे व भा.कृ.अ.प. केंद्रावर राबविण्यात येत आहे. या प्रकल्पात देशभरातील ५० हजार शेतकरी सहभागी आहेत. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे गेल्या सहा वर्षांपासून शेतकरी प्रथम प्रकल्प राबविण्यात येत आहे. या प्रकल्पात राहुरी तालुक्यातील चिंचविहिरे, कणगर, तांभेरे, कानडगाव या गावांची निवड करण्यात आलेली आहे.

या प्रकल्पाद्वारे निवडलेल्या गावांमध्ये तंत्रज्ञानाचा प्रभावी प्रसार करून एकात्मिक शेती पद्धतीचे मॉडेलद्वारे शेतीमध्ये शाश्वत उत्पादन वाढवून शेतकऱ्यांचे जीवनमान उंचविण्याचा उपक्रम यशस्वीरीत्या होत आहे. सन २०१७-१८ पासून २९२८ पीक प्रात्यक्षिके, ३४ शेतकरी प्रशिक्षण कार्यक्रम, ७ शेतकरी अभ्यास दौरे, २० शेतकरी-शास्त्रज्ञ चर्चासत्र, ३६ प्रक्षेत्र भेटी व ३४ गटचर्चाद्वारे कृषि तंत्रज्ञानाचा प्रभावीपणे प्रसार केला जात आहे. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम प्रकल्पास उत्कृष्ट केंद्र या पुरस्काराने गौरविण्यात आल्याबद्दल विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील, विस्तार शिक्षण संचालक, डॉ. सी. एस. पाटील, संचालक संशोधन डॉ. सुनील गोरंटीवार व अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. श्रीमंत रणपिसे यांनी प्रकल्प प्रमुख डॉ. पंडित खर्डे, सहसमन्वयक डॉ. सचिन सदाफळ, डॉ. भगवान देशमुख, डॉ. रविंद्र निमसे, वरिष्ठ संशोधन सहयोगी श्री. विजय शेडगे, प्रक्षेत्र सहाय्यक श्री. राहुल कोहाळे व श्री. किरण मगर यांचे अभिनंदन केले.

पुणे कृषि महाविद्यालयात महात्मा ज्योतीबा फुले यांची पुण्यतिथी साजरी

दि. २८ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत असलेल्या पुणे कृषि महाविद्यालयात महात्मा ज्योतीबा फुले यांची १३३ वी पुण्यतिथी उत्साहात साजरी करण्यात आली. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील उपस्थित होते. या प्रसंगी

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

नोव्हेंबर
२०२३

डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. शरद गडाख, संशोधन संचालक डॉ. सुनील गोरंटीवार, कुलसचिव डॉ. विठ्ठल शिंके, नियंत्रक श्री. सदाशिव पाटील, कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. सुनील मासळकर व सहयोगी संशोधन संचालक डॉ. रविंद्र बनसोड उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील उपस्थितांना मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की महात्मा ज्योतीबा फुले यांनी त्यांच्या जीवनामध्ये गरीब, शोषित, वंचित तसेच महिला व शेतकरी यांच्या उद्धारासाठी त्या काळी कोणी कल्पनाही करू शकणार नाही अशी अनेक क्रांतीकारक पावले समाज विरोधास न जुमानता उचलली होती असे सांगितले. शेतकर्यांच्या विकासासाठी मृदा आणि जल संधारणाची कामे केली, धरणे बांधली. यावेळी कृषि महाविद्यालयाचे विद्यार्थी व शिक्षक तसेच शिक्षकेतर कर्मचारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात महात्मा फुलेंची पुण्यतिथी साजरी

दि. २८ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे महात्मा ज्योतीबा फुले यांची १३३ वी पुण्यतिथी कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांच्या मार्गदर्शनाखाली डॉ. नानासाहेब पवार सभागृहात साजरी करण्यात आली. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणुन प्रसिद्ध व्याख्याते प्रा.डॉ. मिलिंद कसबे उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. सी.एस. पाटील होते. याप्रसंगी आंतरविद्या शाखा जलसिंचन विभाग प्रमुख डॉ. महानंद माने, राष्ट्रीय सेवा योजनेचे संचालक व विद्यार्थी कल्याण अधिकारी डॉ. महाविरसिंग चौहान, विद्यार्थी परिषदेचे उपाध्यक्ष व उद्यानविद्या विभाग प्रमुख डॉ. भगवान ढाकरे, वनस्पतीशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. विजू अमोलिक, वनस्पती रोगशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. आण्णासाहेब नवले, कृषि अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. विश्वनाथ शिंदे, जीवरसायनशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. अनिल काळे, उपकुलसचिव (विद्या) श्री. विजय पाटील, क्रीडा अधिकारी प्रा. दिलीप गायकवाड व अधिदान व लेखा अधिकारी

मधुकृषि

नोव्हेंबर
२०२३

तर्फ : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, यात्री

श्री. सुर्यकांत शेजवळ उपस्थित होते. यावेळी प्रा.डॉ. मिलिंद कसबे म्हणाले की महात्मा ज्योतीबा फुले यांनी शेतकऱ्यांच्या व शेतीच्या दृष्टीने महत्वाच्या असलेल्या पाणी व्यवस्थापनासारख्या विषयावर पुस्तकामधून विस्तृत असे लिखाण केले आहे. महात्मा फुलेंनी १५० वर्षांपूर्वी समाजाचे प्रश्न सोडविण्यासाठी जातीच्या पलीकडे जावून विचार केला. त्यांनी केवळ दलीतांचेच प्रश्न सोडवले नाही तर तत्कालीन समाजव्यवस्थेने उभे केलेल्या प्रश्नांची सोडवणूक करण्याचे मोठे काम केले. आपल्या रोजच्या जगण्यात फुलेंच्या विचारांना कसे आणता येईल हे पाहायला हवे. डॉ. महानंद माने आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले की पूर्वी फक्त साक्षरता महत्वाची होती. परंतु आत्ताच्या काळात नुसती साक्षरता किंवा शिक्षीत असणे गरजेचे नाही तर मतीसुध्दा जागृत असणे तितकेच गरजेचे आहे. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व प्रमुख पाहुण्यांची ओळख डॉ. महाविरसिंग चौहान यांनी करून दिली. यावेळी कु. पल्हवी ठावूकर हिने आपले मनोगत व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे आभार डॉ. विजू अमोलिक यांनी तर सूत्रसंचालन कु. कृतीका बुरांडे हिने केले. कार्यक्रमासाठी विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ, प्राध्यापक तसेच पदव्युत्तर महाविद्यालय व कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे विद्यार्थी व विद्यार्थीनी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

अहमदनगर जिल्ह्यातील पारगाव येथे शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन

दि. २२ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांच्या मार्गदर्शनाखाली कृषि विद्यापीठ व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने मौजे पारगाव, ता.जि. अहमदनगर येथे शेतकरी मेळाव्यात प्रमुख पाहुणे म्हणुन महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कार्यकारी परिषद सदस्य श्री. गणेश शिंदे उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. सी.एस. पाटील होते. याप्रसंगी अहमदनगरचे उपविभागीय कृषि अधिकारी श्री. पोपटराव नवले, प्रसारण केंद्राचे प्रमुख डॉ. पंडित खडे, कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्राचे व्यवस्थापक डॉ. दत्तात्रेय पाचारणे, जनसंपर्क अधिकारी डॉ. गोकुळ वामन, विषय विशेषज्ञ डॉ. अन्सार आत्तार, डॉ. भगवान देशमुख, मंडळ कृषि अधिकारी श्री. संदिप वराळे, श्री. नारायण कारांडे, कृषि पर्यवेक्षक श्री. विजय सोमवंशी, श्री. शंकर खाडे उपस्थित होते.

यावेळी श्री. गणेश शिंदे आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले की जोपर्यंत शेतकऱ्याच्या घामाला प्रतिष्ठा मिळत नाही, तो आर्थिकदृष्ट्या संपन्न होत नाही तोपर्यंत गाव समृद्ध होणार नाही. आपण जर नवनविन तंत्रज्ञान अवगत केले तरच आपण बाजारात टिकू शकू. जग बदलत असून आपणही बदलत्या काळानुसार, वेळेनुसार शेतीमध्ये बदल केले पाहिजेत. कृषि विद्यापीठाने संशोधीत केलेल्या नाविन्यपूर्ण तंत्रज्ञानाचा वापर आणि कृषि विभागाच्या योजना यांचा आपण अवलंबं करायला हवा. शेतीमध्ये काढणीपश्चात तंत्रज्ञानाचा वापर करून मुल्यवर्धनाने पारगावचा ब्रॅंड तयार झाला पाहिजे. आपल्या अध्यक्षीय मार्गदर्शनामध्ये डॉ. सी.एस. पाटील म्हणाले की विद्यापीठात होत असलेल्या शेतीमधील नवनविन संशोधनाचा फायदा शेतकऱ्यांनी घ्यायला हवा. या संशोधनाचा वापर आपण आपल्या शेतीत करायला हवा. विद्यापीठे शेतकरी हा केंद्रबिंदू मानून आपले संशोधन करीत असतात. शेतकऱ्यांचे जीवनमान उंचविण्यासाठी कृषि विद्यापीठ कटीबद्द असल्याचे यावेळी

मधुकृषि

नोव्हेंबर
२०२३

ते म्हणाले.

यावेळी झालेल्या तांत्रिक मार्गदर्शनात गणेशखिंड येथील राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्पातील सहयोगी प्राध्यापक डॉ. नजीमुद्दीन शेख यांनी केळी लागवड तंत्रज्ञान, उद्यानविद्या विभागातील सहयोगी प्राध्यापक डॉ. ज्ञानेश्वर क्षिरसागर यांनी कांदा बिजोत्पादन तंत्रज्ञान, कसबे डिग्रज, जि. सांगली येथील हळद संशोधन केंद्राचे प्रमुख डॉ. मनोज माळी यांनी हळद लागवड तंत्रज्ञान, राहुरी येथील गो संशोधन प्रकल्पातील पशुवैद्यकीय अधिकारी डॉ. रविंद्र निमसे यांनी कुकुटपालन व दुधव्यवसाय नियोजन व श्री. पोपटराव नवले यांनी कृषि विभागाच्या विविध योजना या विविध विषयांवर उपस्थित शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. सचिन सदाफळ यांनी तर आभार डॉ. दत्तात्रय पाचारणे यांनी मानले. या मेळाव्यासाठी कृषि विभागातील अधिकारी, कर्मचारी तसेच विद्यापीठातील अधिकारी, कर्मचारी, पारगावचे कृषि सहाय्यक श्रीमती जयश्री मुंजाळ, श्री. उमेश डोईफोडे, ग्रामसेवक श्री. बोरुडे, उपसरपंच श्रीमती भोसले, श्री. अतुल शिंदे, शेतकरी व महिला शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होत्या.

कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे संशोधन केंद्राच्या इमारतीचे व प्रयोगशाळेचे उद्घाटन संपन्न

दि. २४ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत असलेले कसबा बावडा, कोल्हापूर येथील मका सुधार प्रकल्पाच्या नूतन इमारत व मक्यावरील लष्करी अळी प्रयोगशाळेचे उद्घाटन कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी या कार्यक्रमाच्या उद्घाटनप्रसंगी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित होते. याप्रसंगी कुलसचिव डॉ. विठ्ठल शिंदे, नियंत्रक श्री. सदाशिव पाटील, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज कृषि महाविद्यालय कोल्हापूरचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. साताप्पा खरबडे, विभागीय कृषि संशोधन केंद्राचे प्रमुख व सहयोगी संशोधन संचालक डॉ. अशोक पिसाळ व मका सुधार प्रकल्पाचे मका पैदासकार डॉ. सुनिल कराड उपस्थित होते.

यावेळी डॉ. पी.जी. पाटील आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले की मका सुधार प्रकल्पांमधील शास्त्रज्ञांनी मक्याच्या सुधारित जातीबोरबरच मका तण व्यवस्थापन व एकात्मिक कीड रोग व्यवस्थापन यावरील संशोधन शेतकऱ्यांसाठी उपयुक्त ठरावे. मका पीक लागवड करण्याबाबत शेतकऱ्यांचा कल वाढत आहे त्यामुळे मका पिकाचे तंत्रज्ञान शेतकऱ्यासाठी करून त्यांची उन्नती घडवून आणावी. या कार्यक्रमानंतर डॉ. पाटील यांच्या हस्ते कुरण प्रक्षेत्रावरील विकास कामांचे उद्घाटन करण्यात आले. सदर प्रक्षेत्रावर आंतरराष्ट्रीय मका व गहू संशोधन संस्था यांच्यावतीने घेण्यात येणारे प्रयोग घेतले जाणार आहेत. कार्यक्रमाचे स्वागत डॉ. अशोक पिसाळ यांनी केले. यावेळी मका सुधार प्रकल्पाची माहिती डॉ. सुनिल कराड यांनी दिली. कार्यक्रमास शाहू कृषि तंत्र विद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. कुमार गुरव, ऊस व गूळ संशोधन केंद्राचे कृषिविद्यावेता डॉ. विद्यासागर गेडाम, विभागीय कृषि संशोधन केंद्रातील शास्त्रज्ञ डॉ. प्रवीण गजभिये, डॉ. योगेश बन, डॉ. महिंद्र यादव, मका संशोधन केंद्राचे डॉ. सुहास भिंगारदेवे, श्री सुशांत महाडिक, अधिकारी व कर्मचारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ संविधान दिन उत्साहात साजरा

नोव्हेंबर
२०२३

इ
वार्ता

वर्ष : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ संविधान दिन उत्साहात साजरा

दि. २६ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे संविधान दिन उत्साहात साजरा करण्यात आला. यावेळी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. सी.एस. पाटील, राष्ट्रीय सेवा योजनेचे संचालक तथा विद्यार्थी कल्याण अधिकारी डॉ. महावीरसिंग चौहान, प्रमुख पाहुणे जेष कवी व साहित्यिक डॉ. बापूराव देसाई, बार्टा या संस्थेचे श्री. पिरजादे, उपकुलसचिव प्रशासन श्री. आर. डी. पाटील, क्रीडा अधिकारी प्रा. दिलीप गायकवाड, जीव रसायनशास्त्र विभागाचे सहाय्यक प्राध्यापक डॉ. बी. एम. भालेराव उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयापासून मुख्य प्रशासकीय इमारतीपर्यंत भारतीय राज्यघटनेच्या संविधान प्रतीची मिरवणूक काढण्यात आली. या संविधान रळीमध्ये पदव्युतर महाविद्यालय, डॉ. अणासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेचे स्वयंसेवक व २०० पेक्षा जास्त संख्येने विद्यार्थी, विद्यार्थिनी, कर्मचारी या रळीमध्ये सहभागी झाले होते. या रळीमध्ये संविधान दिनाच्या निमित्ताने डॉ. महावीरसिंग चौहान यांनी लिहिलेल्या घोषवाक्यातून संविधानाचे महत्व सर्वसामान्य नागरिकांपर्यंत पोहोचवण्याचा संदेश देण्यात आला. यानंतर मुख्य प्रशासकीय इमारती समोर झालेल्या कार्यक्रमांमध्ये मान्यवरांच्या हस्ते संविधानाच्या प्रतीचे पूजन करण्यात आले. यावेळी डॉ. सी.एस. पाटील यांनी उपस्थितांना संविधानाच्या उद्देशिकेची सामूहिक वाचन करून शपथ देण्यात आली. यावेळी डॉ. सी.एस. पाटील हे मार्गदर्शन करताना म्हणाले की संविधानाने देशातील स्त्री पुरुषांना सामाजिक, आर्थिक व राजनैतिक न्याय देण्याचे काम केले. डॉ. महावीरसिंग चौहान संविधानाबद्दलची पार्श्वभूमी विषद करतांना म्हणाले की भारताचे संविधान देशाची एकता आणि एकात्मता अखंड राखण्याबरोबरच नागरिकांचे हित जोपासण्याचे महत्वाचे काम करते. साहित्यिक डॉ. बापूराव देसाई यांनीही आपले मनोगत व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रा. दिलीप गायकवाड यांनी केले. आभार डॉ. बी. एम. भालेराव यांनी मानले. या कार्यक्रमासाठी विद्यापीठातील प्राध्यापक, अधिकारी, कर्मचारी व विद्यार्थी विद्यार्थिनी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे फुले बळीराजा अऱ्पविषयीचे प्रशिक्षण संपन्न

दि. ६ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत असलेल्या कोल्हापूर येथील राजर्षि छत्रपती शाहू महाराज कृषि

मुफ्कृति

नोव्हेंबर
२०२३

वर्ष : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, याणी

महाविद्यालयामध्ये महाविद्यालयाचे प्राध्यापक, संशोधक व ग्रामिण कृषि कार्यानुभव व अनुभवाधारीत शिक्षण अभ्यासक्रमाच्या विद्यार्थ्यांसाठी फुले बळीराजा अऱ्पचा वापर व त्याद्वारे शेतकऱ्यांचे शंकासमाधान या विषयावरील विशेष प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रशिक्षणाच्या समारोप्रसंगी आयोजीत करण्यात आलेल्या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. सातप्पा खरबडे होते. यावेळी डॉ. खरबडे आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले की माहिती तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रात होणाऱ्या विकासामुळे समाजातल्या सर्व स्तरातील नागरिकांना उपयुक्त माहिती सहज उपलब्ध होत असताना कृषि क्षेत्र व पर्यायाने शेतकरी बांधव या सेवांपासून वंचित न राहता त्यांना आवश्यक ती माहिती उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीने शासकीय तसेच कृषि विद्यापीठांच्या स्तरावर मोठ्या प्रमाणात प्रयत्न होत असून राहुरी येथील महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने विकसित केलेले फुले बळीराजा हे शेती सळ्ळा अऱ्प शेतकऱ्यांना निश्चितच वरदान ठरेल. महाविद्यालयाचे संशोधक व विद्यार्थी यांच्यासाठी आयोजित या प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी मार्गदर्शक म्हणून महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या फुले बळीराजा अऱ्पचे तांत्रिक तज्ज डॉ. विश्वंभर राणे व डॉ. दिनेश फुलपगारे उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन व आभारप्रदर्शन प्रा. मुकुंद गुंड यांनी केले. या प्रसंगी महाविद्यालयाच्या ग्रामिण कृषि कार्यानुभव कार्यक्रमाचे कार्यक्रम समन्वयक, कार्यक्रम अधिकारी, विषयतज्ज, महाविद्यालयाचे प्राध्यापक शास्त्रज्ञ व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

नाशिक जिल्ह्यातील पिंपळगाव निपाणी येथे रब्बी पीक शेतकरी प्रशिक्षण कार्यक्रम संपन्न

दि. ७ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांच्या संकल्पनेतून विद्यापीठ कार्यक्षेत्रात कृषि पारायण व मॉडेल व्हिलेज उपक्रम राबविला जात आहे. त्या अनुसंगाने जिल्हा विस्तार केंद्र, नाशिक, कृषि संशोधन केंद्र, निफाड यांचे मार्फत निवड केलेल्या पिंपळगाव निपाणी, ता.निफाड या गावात रब्बी-पीक शेतकरी प्रशिक्षणाचा कार्यक्रम आयोजीत करण्यात आला होता. सदर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कृषि संशोधन केंद्र, निफाड येथील गहू विशेषज्ञ डॉ. सुरेश दोडके होते. यावेळी जिल्हा विस्तार केंद्राचे प्रमुख डॉ. योगेश पाटील, कवकशास्त्रज्ञ डॉ. बबनराव इल्हे, प्रा. संजय चितोडकर, कृषि संशोधन केंद्र, पिंपळगाव बसवत येथील शास्त्रज्ञ डॉ. राकेश सोनवणे प्रमुख उपस्थितीमध्ये पिंपळगाव निपाणी गावातील जेष्ठ नागरिक श्री. सुदाम बोडके, ग्रामपंचायत सदस्य श्री ज्ञानेश्वर खाडे, देविदास खाडे आदी मान्यवर उपस्थित होते.

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक करतांना डॉ. योगेश पाटील यांनी शेतकरी-शास्त्रज्ञ सुसंवादाचे महत्व अधोरेखित करून जिल्हा विस्तार केंद्र, कृषि संशोधन केंद्र, निफाड मार्फत राबविल्या जाणाऱ्या उपक्रमाविषयी माहिती देऊन, जास्तीत जास्त शेतकरी व ग्रामीण युवकांनी सहभाग नोंदवण्याविषयी सांगितले. तांत्रिक मार्गदर्शनात डॉ. राकेश सोनवणे यांनी रब्बी कांदा लागवडीचे तंत्रज्ञान या विषयी माहिती सांगून शेतकऱ्यांनी विद्यापीठाने विकसित केलेल्या कांद्याचे विविध वाण वापराचे आवाहन केले. प्रा.संजय चितोडकर यांनी गहू आणि हरभरा लागवड तंत्रज्ञान, डॉ.बबनराव इल्हे यांनी गहू आणि हरभरा एकात्मिक रोग व्यवस्थापन या विषयावर मार्गदर्शन केले. अध्यक्षीय भाषणात डॉ. सुरेश दोडके यांनी या वर्षी रब्बी हंगामात पाण्याचा कार्यक्रम आणि काटकसरीने वापर करून विद्यापीठाने विकसित केलेल्या रब्बी ज्वारी, गहू, करडइ आणि हरभरा या पिकांच्या कोरडवाहू तसेच कमी पाण्यात येणारे वाण शेतकऱ्यांनी वापरावे असे आवाहन केले तसेच कमी पाण्यात येणारे नेत्रावती व फुले अनुपम या गहू पिकाच्या वाणांची शेतकऱ्यांनी पेरणी करावी असे सांगितले. प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे सूत्रसंचलन डॉ. योगेश पाटील यांनी तर आभार श्री. ज्ञानेश्वर खाडे यांनी मानले.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात शेळीपालनावरील एकदिवसीय महिला प्रशिक्षण वर्ग संपन्न

इवाता

नोव्हेंबर

२०२३

वर्ष : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

दि. ३ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील अ.भा.स. संगमनेरी शेळी सुधार प्रकल्पाच्या वतीने अनुसूचित जाती उपयोजने अंतर्गत खास महिलांसाठी शाश्वत शेळीपालन तंत्र या विषयावर एकदिवसीय प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या समारोप्रसंगी पशुसंवर्धन व दुग्धशास्त्र विभागाचे प्रमुख डॉ. दिनकर कांबळे, प्रकल्पाचे वरिष्ठ शास्त्रज्ञ व प्रशिक्षण समन्वयक डॉ. विष्णु नरवडे व संशोधन संचालनालयाचे उपसंचालक डॉ. बाळासाहेब पाटील उपस्थित होते. याप्रसंगी डॉ. दिनकर कांबळे मार्गदर्शनात म्हणाले की, महिला शेतकऱ्यांनी विद्यापीठामार्फत दिल्या जाणाऱ्या प्रशिक्षणाचा लाभ घेऊन आपला शेळीपालन व्यवसाय शाश्वत करून जास्तीत जास्त नफा मिळवावा. शेळीपालन व्यवसाय म्हणून केल्यास त्यापासून शाश्वत उत्पादन शक्य आहे. कार्यक्रमाच्या प्रास्ताविकात डॉ. विष्णु नरवडे म्हणाले की, कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील, संशोधन संचालक डॉ. सुनील गोरंटीवार यांचे मार्गदर्शनाखाली खास करून महिला शेळीपालकांना शाश्वत व व्यावसायिक शेळीपालनासंबंधी आधुनिक तंत्रज्ञानाची माहिती असावी व नवनवीन तंत्रज्ञानाबाबत सजगता निर्माण व्हावी ह्या हेतूने प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात येत आहे. डॉ. महेंद्र मोटे, डॉ. योगेश कांदळकर, डॉ. रविंद्र निमसे व डॉ. बाळासाहेब पाटील इत्यादी शास्त्रज्ञांनी शास्त्रोक्त पद्धतीने पैदास, आहार व उपयुक्त झाडपाला, आरोग्य व्यवस्थापन तसेच शेळीच्या दुधाचे गुणधर्म यासंबंधी सखोल मार्गदर्शन केले. प्रशिक्षणार्थींना निविष्ट, प्रशिक्षण पुस्तिका व प्रमाणपत्र मान्यवरांच्या हस्ते देऊन कार्यक्रमाचा समारोप करण्यात आला. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन प्रा. अमर लोखंडे यांनी केले. सदरच्या महिला प्रशिक्षणासाठी एकूण २५ महिला प्रशिक्षणार्थींनी भाग घेतला. कार्यक्रम यशस्वी होणेसाठी श्री. संदीप पवार, श्री. गौरव घोलप, श्री. रमेश कलहापुरे, श्री. अजय गुलदगड यांनी विशेष परिश्रम घेतले.

कडधान्य सुधार प्रकल्पाच्या वतीने कडगांव येथे शिवारफेरी व चर्चासित्राचे आयोजन

दि. ७ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील कडधान्य सुधार प्रकल्पाच्या वतीने कडगांव, ता. पाथरी येथील तूर उत्पादक शेतकऱ्यांच्या शेतावर शिवारफेरी व चर्चासित्राचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी कडधान्य सुधार प्रकल्पाचे प्रमुख शास्त्रज्ञ

मफुलावि

नोव्हेंबर
२०२३

तर्फ : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

डॉ. नंदकुमार कुटे, तूर किटकशास्त्रज्ञ डॉ. चांगदेव वायळ व रोगशास्त्रज्ञ डॉ. विश्वास चव्हाण उपस्थित होते. यावेळ उपस्थित शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करतांना डॉ. नंदकुमार कुटे म्हणाले की कृषि विद्यापीठाने विकसीत केलेल्या तुरीच्या सुधारीत वाणांमुळे व तंत्रज्ञानामुळे तुरीचे उत्पन्न वाढून आपण डाळीमध्ये स्वयंपुर्ण होवू शकतो. याप्रसंगी डॉ. चांगदेव वायळ यांनी सांगितले की, तूरीवर २५० पेक्षा जास्त किंडींचा प्रादुर्भाव होत असून आपण जर वेळीच या किंडींचे नियंत्रण करू शकले नाही तर, मात्र ३० ते ४० टक्यापेक्षा जास्त उत्पन्नात घट ही केवळ तुरीवरील किंडींच्या प्रादुर्भावामुळे येत असते. यावेळी तुरीचे रोगशास्त्रज्ञ डॉ. विश्वास चव्हाण यांनी सांगितले की, तुरीवर १० पेक्षा जास्त रोगांचा प्रादुर्भाव होत असून यापैकी वांग रोग व मर रोग या दोन रोगांमुळे तुरीचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान होत असते. या रोगांच्या नियंत्रणासाठी बिजप्रक्रिया करावी, पिकांची फेरपालट करावी तसेच तुरीचा खोडवा ठेवू नये. यावेळी कृषि सहाय्यक शारदा भापसे यांनी कार्यक्रमाचे प्रस्ताविक करून सूत्रसंचालन केले तर आभार प्रगतशील शेतकरी श्री. महादेव शिरसाठ यांनी केले.

आदिवासी उपयोजने अंतर्गत शेतकऱ्यांच्या शेतावर राबविणार हरभरा पिकाची आद्यरेखा प्रात्यक्षिके

दि. ९ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील कडधान्य सुधार प्रकल्पाच्या वतीने निंबोणी, सोनपाडा व पालीपाडा, ता. नवापुर, जि. नंदुरबार येथील २५ अदिवासी शेतकऱ्यांच्या शेतावर आदिवासी उपयोजना अंतर्गत हरभरा या पिकाची आद्यरेखा प्रात्यक्षिके राबविण्यात येणार आहेत. यासाठी विद्यापीठाच्या वतीने शेतकऱ्यांना हरभन्याचे फुले विक्रम या सुधारीत वाणाचे बियाणे, ट्रायकोडर्मा, रायझोबीयम व सुक्ष्म अन्नद्रव्य या निविष्टांचे वितरणाच्या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी कडधान्य सुधार प्रकल्पाचे रोगशास्त्रज्ञ डॉ. विश्वास चव्हाण, कृषि विज्ञान केंद्र, नंदुरबारचे विषय विशेषज्ञ श्री. पी.सी. कुंदे, विषय विशेषज्ञ श्री. उमेश पाटील, अनिता कपूर व कृषि सहाय्यक श्री. शिवाजी गाडे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. विश्वास चव्हाण मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने विकसीत केलेल्या हरभन्याच्या सुधारीत वाणांची निवड, सुधारीत तंत्रज्ञानाचा अवलंब, बिजप्रक्रिया, लागवडीच्या वेळी एकरी १०० ग्रॅम ज्वारीची लागवड, एकरी ४ कामगंध सापळे, २० पक्षीथांबे, पिकाच्या कळी अवस्थेत ५ टक्के निंबोणी अर्काची फवारणी करावी. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक श्री. पी.सी. कुंदे यांनी तर आभार श्री. शिवाजी गाडे यांनी मानले. या कार्यक्रमाला आदिवासी शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

कृषि महाविद्यालय, कराड येथे योगशिवीर संपन्न

दि. ८ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत असलेल्या कृषि महाविद्यालय, कराड येथे सात दिवसीय योग शिविराचे आयोजन करण्यात आले होते. कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. शिवाजी पाटील तसेच योगविद्या गुरुकुल नाशिकचे योगपंडीत श्री. सुरेश शेडगे यांचे हस्ते करण्यात आले. याप्रसंगी विद्यार्थी परिषदचे उपाध्यक्ष डॉ. सतिश बुलबुले, विद्यार्थी कल्याण अधिकारी डॉ. ज्योती वाळके, शारिरिक शिक्षण निदेशक डॉ. नंदकिशोर टाळे तसेच सर्व प्राध्यापक व कर्मचारी उपस्थित होते. या योगाशिविरामध्ये विद्यार्थी तसेच अधिकारी व कर्मचारी यांना नियमितपणे दोन सत्रांमध्ये योगपंडीत श्री. शेडगे यांचे मार्गदर्शनाखाली विविध आसनांच्या प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून प्रशिक्षण देण्यात आले. प्रत्येक आसनाचे शेरीर स्वास्थ्यासाठी असणारे महत्व व त्यामधून होणारे दीर्घकालीन उपयुक्त लाभ यांची माहितीही या प्रात्यक्षिकांदरम्यान श्री. शेडगे यांनी प्रशिक्षणार्थी विद्यार्थी व अधिकारी तसेच कर्मचारी यांना दिली. नेत्रज्ञ डॉ. दिलीप पटवर्धन,

महात्मा फुले कृषि विद्यालय

इवाता

नोव्हेंबर
२०२३

योगतज्ज्ञ असलेल्या डॉ. अनिल लाहोटी यांनी मार्गदर्शन केले. या योगशिबीराचा समारोप प्रगतशील शेतकरी व यशस्वी उद्योजक श्री. तात्यासाहेब पाटील यांचे प्रमुख उपस्थितीमध्ये करण्यात आला. या प्रसंगी प्रशिक्षणार्थीना श्री. तात्यासाहेब पाटील व डॉ. शिवाजी पाटील यांचे हस्ते प्रशस्तीपत्रकांचे वाटप करण्यात आले.

हॉट्सप अंतर्गत कृषि शास्त्रज्ञांच्या डाळिंब उत्पादक शेतकर्याच्या शेतावर भेटी व मार्गदर्शन

दि. १ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यालय, राहुरी येथील वनस्पती रोगशास्त्र व अणुजीवशास्त्र विभाग आणि कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांचे संयुक्त विद्यमाने राबविण्यात येणार्या हॉट्सप प्रकल्पामार्फत जि. अहमदनगर येथील राहुरी तालुक्यातील कणगर या गावातील २ प्लॉटला विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ व कृषि विभागातील अधिकारी यांनी भेटी दिल्या. या चमूमध्ये हॉट्सप प्रकल्प प्रमुख डॉ. आण्णासाहेब नवले (विभाग प्रमुख, वनस्पती रोगशास्त्र व कृषि अणुजीवशास्त्र विभाग), प्रकल्पातील संशोधन सहयोगी डॉ. प्रविण बाबासाहेब खेरे व श्रीमती. देवकाते एस.बी. (कृषि सहाय्यक) यांचा समावेश होता. या भेटी दरम्यान शास्त्रज्ञ व अधिकार्यांनी शेतकर्याच्या प्रत्यक्ष शेतावर जाऊन डाळिंब उत्पादक शेतकरी यांच्यामध्ये सविस्तर चर्चा केली आणि चर्चेदरम्यान शेतकर्याच्या शंकांचे निरसन करून डाळिंब पिकावरील कीड व रोग व्यवस्थापन आणि अधिक उत्पादनासाठी सविस्तर मार्गदर्शन केले. हॉट्सप प्रकल्पांतर्गत वेळोवेळी एन.सी.आय.पी.एम., नवी दिल्ली या संकेतस्थळावर विद्यापीठामार्फत सदर पिकासाठी पीकसरंक्षण सल्ला दिला जातो. सदर प्रक्षेत्र भेटीसाठी सहयोगी प्राध्यापक तथा हॉट्सप प्रकल्प समन्वयक डॉ. संजय कोळसे, डॉ. प्रकाश मोरे (अखिल भारतीय समन्वित कोरडवाहू फळपीक योजनाचे कनिष्ठ रोगशास्त्रज्ञ) यांचे मार्गदर्शन लाभले.

कृषि तंत्र विद्यालय, कसबे डिग्रेस येथे शास्त्रोक्त मध्माशीपालन प्रशिक्षणाचे आयोजन

दि. १ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यालय, राहुरी अंतर्गत असलेल्या कसबे डिग्रेस, जि. सांगली येथील कृषि तंत्र विद्यालयात राष्ट्रीय मध्माशी मंडळ, कृषि, सहकार व शेतकरी कल्याण विभाग, कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय भारत सरकार पुरस्कृत पश्चिम महाराष्ट्रामध्ये शास्त्रोक्त पद्धतीने मध्माशी पालन, उच्च प्रतीचे मध्माशी बीज केंद्राचा विकास आणि मधुवनस्पतींची/फुलोरा यांची लागवड या

मफुकूवि

इवाता

नोव्हेंबर

२०२३

वर्ष : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

प्रकल्पांतर्गत कृषि कीटकशास्त्र विभाग, मफुकूवि, राहुरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने सांगली जिल्ह्यातील पुरुष मधुमक्षिकापालक शेतकऱ्यांसाठी सात दिवसीय शाश्त्रोक मध्माशीपालन प्रशिक्षण कायर्क्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या कायर्क्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कोल्हापूर कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. साताप्पा खरबडे होते. यावेळी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. सी.एस. पाटील हे ऑनलाईन उपस्थित होते. याप्रसंगी या कायर्क्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणुन प्रसिद्ध व्यवसायिक तथा देवल मध अँड फुझ्स इंडिया प्रायव्हेट लिमिटेड या कंपनीचे व्यवस्थापक श्री. राहुल देवल तसेच कृषि तंत्र विद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. मनोज माळी उपस्थित होते.

डॉ. साताप्पा खरबडे आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले की परागीभवन ही एक अत्यावश्यक परिसंस्था आहे ज्यामुळे अनेक पिके आणि नैसर्गिक वनस्पतींमध्ये जणूकांचा प्रवाह निर्माण होतो. फळे किंवा बियाणे संचासाठी ही एक आवश्यक पूर्व अट आहे. मानवासाठी मध्माशया फार पुरातन काळापासून उपयुक्त आहेत. मध्माशीमुळे परागीभवन होत असते आणि वाढत्या लोकसंख्येला योग्य प्रमाणात अन्नधान्य मिळण्यासाठी चांगले आणि अधिक उत्पादन देखील मिळावं यासाठी मध्माशांची संख्या कशी वाढेल याकडे सर्वांनी लक्ष देणे गरजेचे आहे. यावेळी डॉ. सी.एस. पाटील यांनी उपस्थिताना ऑनलाईन मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी श्री. राहुल देवल यांनी उपस्थिताना मार्गदर्शन केले. यावेळी प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले होते. कायर्क्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. मनोज माळी यांनी केले. कायर्क्रमाचे आभार श्री. प्रज्वल गागरे यांनी मानले.

कोल्हापूर येथील मका संशोधन केंद्रात शेतकरी मेळावा संपन्न

दि. ३ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत असलेल्या अखिल भारतीय समन्वयीत मका संशोधन केंद्र, कसबा बावडा, जि. कोल्हापूर, (ता. हातकणंगले) येथील आळते व तारदाळ या ठिकाणी प्रक्षेत्र भेटी व शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी आंतरराष्ट्रीय गहू व मका संशोधन संस्था, हैदराबाद येथील प्रमुख शास्त्रज्ञ डॉ. पी.एच. झैदी, मका संशोधन केंद्राचे मका पैदासकार डॉ. सुनिल कराड, कोल्हापूर अंतर्गत कायरत विस्तार शिक्षण विभागाच्या आळते विस्तार गटाचे प्रमुख श्री. बाबुराव आवले

मफुकूमि

नोव्हेंबर
२०२३

तर्फ : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

उपस्थित होते. यावेळी डॉ. झैदी आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले की या मका संशोधन केंद्राने आत्तापर्यंत उत्तम वाणांची निर्मिती केली असून मका उत्पादन तंत्रज्ञानाच्या अनेक शिफारशी देवून मोलाचे योगदान दिले आहे. आळते येथील श्री. मुजावर व तारदाळ येथील श्री. महाजन यांच्या प्रक्षेत्रावर भेट देण्यात आली. याप्रसंगी डॉ. सुनिल कराड यांनी उपस्थित शेतकऱ्यांना मका पिकाचे महत्व व त्याचे आधुनिक तंत्रज्ञान विषयी मार्गदर्शन केले. यावेळी डॉ. झैदी यांच्या हस्ते राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर अंतर्गत कार्यरत विस्तार शिक्षण विभागाच्या आळते विस्तार गटाचे प्रमुख श्री. बाबुराव आवळे यांनी केलेल्या तंत्रज्ञान विस्तार कार्याबद्दल सत्कार करण्यात आला. यावेळी प्रगतशील शेतकरी अशोक गायकवाड, राजेंद्र बने, रावसाहेब डपाले, आदी मान्यवर शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन व आभार प्रदर्शन डॉ. सुहास भिंगारदेवे यांनी केले. हा कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी मका संशोधन केंद्राचे वरिष्ठ संशोधन सहाय्यक श्री. सुशांत महाडिक, कृषि सहाय्यक श्री. धनाजी शिरगावे व श्री. सागर शेळके तसेच आळते विस्तार गट प्रमुख श्री. बाबुराव आवळे यांनी परिश्रम घेतले.

मका संशोधन केंद्र, कोल्हापूर येथे शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन

दि. ९ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत असलेले अखिल भारतीय समन्वयीत मका संशोधन केंद्र, कसबा बावडा, कोल्हापूर व अखिल भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद-भारतीय मका संशोधन संस्था, लुधियाना यांच्या संयुक्त विद्यमाने रब्बी मका आदरेखा प्रात्यक्षिक कार्यक्रमानिमित शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन तारदाळ, ता. हातकणंगले येथे करण्यात आले होते. या कार्यक्रमासाठी विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, शेंडा पार्क, कोल्हापूर येथील सहयोगी संशोधन संचालक डॉ. अशोक पिसाळ प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित होते. यावेळी मका संशोधन केंद्राचे मका पैदासकार डॉ. सुनिल कराड उपस्थित होते. याप्रसंगी मार्गदर्शन करतांना डॉ. अशोक पिसाळ म्हणाले की दिवसेंदिवस मका पिकाचा वापर सर्वच ठिकाणी होत आहे. तसेच मका पिकाखाली क्षेत्र वाढताना दिसत आहे. मात्र मक्याचे उत्पादन म्हणावे तसे वाढत नाही. यासाठी शेतकऱ्यांनी आधुनिक तंत्रज्ञानाची कास धरावी. डॉ. सुनिल कराड यांनी आपल्या प्रास्ताविकात मका आदरेखा प्रात्यक्षिकाचा उद्देश विषद करून राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर अंतर्गत कार्यरत विस्तार शिक्षण विभागाच्या आळते विस्तार गटातील तारदाळ या गावी चालू रब्बी हंगामातील मका आदरेखा प्रात्यक्षिके घेतल्याने आसपासच्या भागात त्याचे क्षेत्र निश्चितच वाढेल असा विश्वास व्यक्त केला. सदर मेळाव्यास शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन व आभार प्रदर्शन डॉ. सुहास भिंगारदेवे यांनी केले.

कोल्हापूर येथे मका संशोधन केंद्राच्या वतीने शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन

दि. २२ नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत असलेल्या कसबा बावडा, कोल्हापूर येथील अखिल भारतीय समन्वित मका सुधार प्रकल्प आणि अखिल भारतीय मका संशोधन संस्था, लुधियाना यांच्या संयुक्त विद्यमाने आंदुर तालुका गगनबाबाडा येथे अनुसुचित जाती उपयोजना कार्यक्रमांतर्गत अनुसुचित जाती प्रवर्गातील महिला शेतकऱ्यांसाठी शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी मका सुधार प्रकल्पाचे प्रमुख डॉ. सुनिल कराड मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की मका लागवडीमध्ये महिलांचा वाटा खूप मोलाचा असून तंत्रज्ञान प्रसारणामध्ये त्यांची भूमिका मोलाची ठरणार असून मका उत्पादन वाढीसाठी महिलांचा सहभाग आवश्यक आहे. कार्यक्रमाचे

मुफ्कृति

ईवाता

नोव्हेंबर

२०२३

वर्ष : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

प्रास्ताविक विभागीय कृषि संशोधन केंद्राचे मृदा रसायनशास्त्राचे शास्त्रज्ञ डॉ. प्रवीण गजभिये यांनी केले. बदलत्या हवामानाचा मक्याच्या लागवडीवर होणारा परिणाम याविषयी डॉ. मधूर सुतार यांनी मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमात अनुसूचित जाती प्रवर्गामिधील ५० महिला शेतकरी यांना मक्याचे संकरित वाणाचे बियाणे व इतर निविषाचे वाटप करण्यात आले.

मका संशोधन केंद्राच्या वतीने आद्यरेखा प्रात्यक्षिक व शेतकरी मेळावा संपन्न

दि. ३० नोव्हेंबर, २०२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत असलेल्या कोल्हापूर येथील मका संशोधन प्रकल्पाच्या वतीने माळखांबी, ता. माळशिरस, जि. सोलापूर येथे शेतकरी मेळावा व मका आद्यरेखा प्रात्यक्षिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी आखिल भारतीय अनुसंधान परिषद-मका संशोधन संस्था, लुधियाना यांनी मका आद्यरेखा प्रात्यक्षिके घेण्यासाठी दिलेल्या अनुदानामुळे शेतकऱ्यांच्या शेतावर मका पिकाची आद्यरेखा प्रात्यक्षिके घेण्यात आली. यावेळी झालेल्या शेतकरी मेळाव्यात मका पैदासकार डॉ. सुनील कराड मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की दिवसेदिवस मका पिकाचा औद्योगिक क्षेत्रात वापर वाढल्याने मका पिकाचे महत्व वाढत चालले आहे. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक श्री. सागर शेळके यांनी केले तर आभार महाराष्ट्र शासनाच्या कृषि विभागाचे कृषि सहाय्यक श्री. गिरीश मुळे यांनी मानले. या कार्यक्रमास शेतकरी, महिला शेतकरी व अनेक मान्यवर उपस्थित होते.

मधुकृषि

नोव्हेंबर
२०२३

डिसेंबर महिन्यातील कामांचा तपशील

ऊस

- साली उसाची मोठी बांधणीची कामे पूणे करावीत. बांधणीचे वेळी १६० किलो नत्र (३४७ किलो युरिया), ८५ किलो स्फुरद (५३१ किलो सिंगल सुपर फॉस्फेट) व ८५ किलो पालाश (१४२ किलो म्युरेट ऑफ पोटेंश) द्यावे. को.८६०३२ जातीसाठी प्रति हेक्टरी २०० किलो नत्र (४३४ किलो युरिया), १०० किलो स्फुरद (६२५ किलो सिंगल सुपर फास्फेट) व १०० किलो पालाश (१६६ किलो म्युरेट ऑफ पोटेंश) द्यावे.
- पूर्व हंगामी उसासाठी पीक १२ ते १६ आठवड्याचे असताना ३४ किलो नत्र (७४ किलो युरिया) ६:१ याप्रमाणे निंबोळी पेंडीबरोबर मिसळून द्यावे.
- सुरु ऊस लागणीसाठी पूर्व मशागतीची कामे पूर्ण करून दोन डोळा टिपरीने उसाची लागण १५ डिसेंबर ते १५ फेब्रुवारी या कालावधीत करावी.
- उसाची लागण सलग पद्धतीने करताना दोन सन्यांमधील अंतर मध्यम जमिनीत १ मीटर व भारी जमिनीत १.२० मीटर ठेवावे. तसेच जोड ओळ पद्धतीने लागण करावयाची असल्यास मध्यम जमिनीत २.५-५ फूट व भारी जमिनीत ३-६ फूट अंतर ठेवावे.
- लागणीसाठी को.८६०३२, फुले १०००१, कोएम ०२६५, को.९४०१२, कोसी ६७१, को.व्ही.एस.आय. ९८०५, व्ही.एस.आय.४३४ आणि को.९२००५ यापैकी एक वाणाची निवड करावी. लागवडीसाठी एक अथवा दोन डोळ्यांच्या टिपच्या अथवा प्लास्टीक ट्रे मधील एक डोळा रोपे वापरावीत.
- लागणीपूर्वी बेणे डायमेथोएट ३०% २६५ मिली. आणि १०० ग्रॅ बाविस्टीन १०० लिटर पाण्यात मिसळून त्यामध्ये १०-१५ मिनिटे बुडवावे व नंतर अऱ्सेटोबॅक्टर व स्फुरद विरघळविणारे जिवाणु प्रत्येकी प्रती हेक्टरी १० किलो व १.२५० कि.ग्रॅ. १०० लिटर पाण्यात मिसळून त्यात कांडया ३० मिनीटे बुडवून लगेच लागण करावी.
- सुरु उसाच्या लागणीच्या वेळी प्रति हेक्टरी २५ किलो नत्र (५४ किलो युरिया), ६० किलो स्फुरद (३७५ किलो सिंगल सुपर फॉस्फेट) व ६० किलो पालाश (१०० किलो म्युरेट ऑफ पोटेंश) द्यावे. तसेच सुक्षम अन्नद्रव्यांची कमतरता असल्यास रासायनिक खते देण्याचे वेळेस प्रती हेक्टरी फेरस सल्फेट-२५ किलो, झिंक सल्फेट-२० किलो, मॅग्निज सल्फेट-१० किलो आणि बोर्क्स-५ किलो शेणखतात मिसळून १००:१ प्रमाणात द्यावे व खते रांगोळी पद्धतीने ४ ते ५ सं.मी. खोलीवर द्यावीत. को.८६०३२ या जातीसाठी रासायनिक खतांची २५%जास्त मात्रा द्यावी.
- बेणे मळ्यातील निरोगी बेणेच ऊस लागणीसाठी वापरावे. खोडव्याचा ऊस लागणीसाठी वापरु नये.
- ऊस लागणीनंतर ४-५ दिवसांनी वापसा आल्यावर ५ किलो अऱ्टाइंजिन (अऱ्टाटाप) किंवा मेट्रीब्युझीन (सेंकॉर) १४५० ग्रॅ प्रति हेक्टरी १००० लिटर पाण्यात विरघळून संपूर्ण जमिनीवर हात पंपाने सकाळी/सायंकाळी फवारावे. फवारणी करताना फवारलेली जमीन तुडवू नये.
- ठिबक सिंचन संचातुन पाणी देताना त्या त्या विभागातील हवामान विचारात घेऊन दररोजची पाण्याची गरज काढण्यासाठी “फुले जल” संगणक प्रणालीचा वापर करावा. ऊस पिकासाठी ७५-१०० सेंमी. (२.५ ते ५ फुट) जोडओळ (मध्यम जमिनीसाठी), ९०-१८० सेंमी. (३ ते ६ फुट) जोडओळ (भारी जमिनीसाठी) व ५ फुटी लागवड पद्धतीचा वापर करावा.
- ठिबक सिंचन संचातुन उसासाठी पाण्याबरोबर विद्रव्य खतांच्या शिफारशीत मात्रेचा वापर करावा.
- उसावरील लोकरी माव्याच्या नियंत्रणासाठी कोनोबाथा, मायक्रोमस, डिफा अॅफिडिव्हरा हे मित्र किटक माव्यासोबत असतील तर शक्यतो किटकनाशक वापरु नये. मित्र किटकांची उपलब्धता नसल्यास फोरेट १० % दाणेदार एकरी ६ ते ८ किलो या प्रमाणात ९ महिन्यापर्यंतच्या उसासाठी वापरावे किंवा डायमिथोएट ३०% प्रवाही १५ मिली. प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून आवश्यकतेनुसार आलटून-पालटून फवारणी करावी.

भुईमूग (उन्हाळी)

- भुईमूग लागवडीसाठी मध्यम खोल, उत्तम निच्याची जमीन निवडावी. खरीप हंगामातील पीक निघाल्यानंतर जमिनीची खोल नांगरट करावी. त्यानंतर तीन ते चार कुळवण्या करून ढेकळे फोडून जमीन भुसभुशीत करावी. शेवटच्या कुळवणीपूर्वी हेक्टरी १० टन चांगले कुजलेले शेणखत अगर कंपोष्ट खत जमिनीत मिसळावे.

मुफ्कूली

इवाता

नोव्हेंबर

२०२३

तर्फ : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, याहुरी

हरभरा व्यवस्थापन

- पिकास गरजेनुसार पाणी द्यावे.
- पीक फुलोच्यात असताना आणि घाटे भरण्याच्या अवस्थेत २ टक्के युरीयाची फवारणी करावी.
- घाटेआळीच्या नियंत्रणासाठी हेलिओकिल (५०० मिली/५०० लि. पाणी) या जैविक किटकनाशकाची दुसरी फवारणी करावी व आवश्यकता असेल तर तिसरी फवारणी १८.५ % एस सी क्लोरअन्ट्रीनिलोप्रोल (१०० मिली / ५०० लि. पाणी) या किटकनाशकाची करावी.

तर

- विविध वाणांच्या पक्षता कालावधीनुसार काढणी व मळणी करावी.

नाचणी

- स्वच्छता आणि वाळवणे : वारे देणे, उन्हात वाळविणे.
- पैकेजिंग / वेष्टणे : ५० किलो प्लास्टिक पिशवीमध्ये
- साठवणुक : लोखंडी कोठीमध्ये बियाण्यामध्ये ओलाव्याचे प्रमाण १० ते १२% असावे.

रब्बी ज्वारी

- डिसेंबर महिन्यात १५ अंश से. च्या खाली तापमान गेल्यास मावा किडीचे प्रमाण वाढते. त्यामुळे चिकटा रोगाचा प्रादुर्भाव होतो. त्यासाठी ३० टक्के प्रवाही डायमेथॉईट ५०० मी. ली. ५०० लिटर पाण्यातून फवारावे. पाण्याच्या उपलब्धतेनुसार तिसरे पाणी द्यावे. व पक्षांपासून संरक्षण करावे.

गहू

- बागायती गव्हाची उशिरा पेरणी १५ डिसेंबरपर्यंत करावी.
- बागायती उशिरा पेरणीसाठी फुले समाधान, एनआयएडब्ल्यू ३४, एचडी २९३२, एचडी ३०९० व एकेएडब्ल्यू ४६२७ या सुधारीत वाणांचा उपयोग करावा.
- बागायत गव्हाची उशिरा पेरणी दोन ओळीत १८ से.मी. अंतर ठेवून करावी. उशिरा पेरणीसाठी दर हेक्टरी १२५, ते १५० किलो बियाणे वापरावे.
- गव्हाच्या उशिरा केलेल्या पेरणीसाठी हेक्टरी ४० किलो नत्र, ४० किलो स्फुरद व ४० किलो पालाश पेरणीच्यावेळी व पेरणीनंतर २१ दिवसांनी हेक्टरी ४० किलो नत्राचा दुसरा हफ्ता द्यावा.
- गहू पिकातील अरुंद पानांच्या तण नियंत्रणासाठी पेरणीनंतर ३० ते ३५ दिवसांनी प्रती हेक्टरी आयसोप्रोट्यूरॉन (५० टक्के) दोन ते तीन किलो ६०० ते ८०० लिटर पाण्यातून फवारावे. तसेच रुंद पानांच्या तण नियंत्रणासाठी पेरणीनंतर ३० ते ३५ दिवसांनी प्रती हेक्टरी मेटसल्फ्यूरॉन मिथाईल (२० टक्के) प्रती हेक्टरी २० ग्रॅम ६०० ते ८०० लिटर पाण्यातून फवारावे.
- गहू पिकावर मावा किडीचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास (१० मावा किडीची पिल्ले किंवा प्रौढ प्रती झाड प्रति फांदी) त्यांच्या नियंत्रणासाठी जैविक घटकांमध्ये मेटा-हाङ्गिअम अन्निसोपली १.१५ डबल्यू पी, ४० ग्रॅम किंवा व्हर्टिसिलीअम लेकॅनी १.१५ डबल्यू पी, ४० ग्रॅम प्रति १० लिटर पाणी घेवून १० ते १५ दिवसांच्या अंतराने दोन फवारण्या कराव्यात.
- गहू पिकावर मावा किडीचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास त्यांच्या नियंत्रणासाठी रासायनिक घटकांमध्ये थायोमिथोकझाम २५ डबल्यू जी १ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाणी घेवून १० ते १५ दिवसांच्या अंतराने दोन फवारण्या कराव्यात.
- तांबेरा रोगाचा प्रादुर्भाव होऊ नये यासाठी विद्यापीठाने शिफारशित केलेल्या मात्रेनुसार नत्राचा दुसरा हसा द्यावा.

फळबाग व्यवस्थापन

- डाळिंब** – बाग ताणावर सोडावी. सुक्रूमी नियंत्रणासाठी शेणखतासोबत द्रायकोडर्माचा २५ किलो प्रति हेक्टरी वापर करावा. तसेच तेलकट डाग रोग व्यवस्थापनासाठी बोर्डो मिश्रणाच्या १% द्रावणाच्या नियमित फवारण्या कराव्यात.
- सिताफळ** – फळे काढून झाल्यानंतर हलकी छाटणी करावी झाडावरील काळी पडलेली फळे काढून टाकावीत.

मधुकृषि

नोव्हेंबर
२०२३

तर्फ : ३, अंक क्रं. : ३५, नोव्हेंबर, २०२३ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, याहुरी

- **बोर** – फळांची काढणी करावी.
- **आवळा** – बाग ताणावर सोडावी.
- **अंजीर** – पाणी नियंत्रण व तांबेरा व भुरी नियंत्रण करावे.
- **कागदी लिंबू** – मृग बहाराच्या फळांची काढणी करावी.
- **मोसंबी, कागदी लिंबू** – मावा, सिल्ला आणि पाने पोखरणारी अळी : थायोमिथोकझाम डब्लु.जी. १.० ते १.५ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाणी याप्रमाणे फवारणी करावी.
- **आंबा** – मोहराच्या संरक्षणाचे नियोजन करावे. (यासाठी कृषिदर्शनी – २०२३ पान क्रं. १३४ पहावे)
- **द्राक्ष** – केवडा रोगाचे प्रभावी नियंत्रण करण्याच्या उपाययोजना कराव्यात. (यासाठी कृषिदर्शनी – ०२३ पान क्रं. १४१ पहावे)

भाजीपाला व्यवस्थापन

- खरीप हंगामातील लागवड केलेल्या वांगी, मिरची, टोमॅटो, वेलवर्गीय भाजीपाला पिकाची तोडणी करावी.
- रबी हंगामातील कांदा पिकाची लागवड करावी.
- कांदा लागवड सपाट वापफ्यात करावी.
- कांदा पिकास नत्र खताची मात्रा घ्यावी.
- रबी टोमॅटो लागवडीस नत्र खताची मात्रा घ्यावी.
- वाटाणा व इतर रबी पिकास नत्र खताची मात्रा घ्यावी.
- किड व रोग नियंत्रणाचे उपाय वेळीच करावे.

आले

- काढणी : खोडवा ठेवण्याचा निर्णय झाल्यास पडलेल्या बांड्यांचे बेडवर अच्छादन म्हणून सर्व क्षेत्रफळावर व्यवस्थित पसरवून घ्याव्यात व त्या वाच्याने उडून जाऊ नयेत म्हणून मधील मातीची हलकी भर घ्यावी. माल कुरेही उघडा दिसणार नाही याची काळजी घ्यावी व पाण्याच्या पाळ्या योग्य ओल टिकून राहील याप्रमाणे घ्याव्यात.
- कालावधी सर्वसाधारण पूर्ण होण्यास जानेवारी महिना येतो.
- जानेवारीमध्ये माल बियाणेसाठी काढावयाचा की जुना (खोडवा) ठेवायचा याचा निर्णय घ्यावा जर जुना (खोडवा) ठेवायचा निर्णय घेतल्यास या मालाला उन्हाळ्यात वरुन अच्छादनाची गरज असते त्यासाठी जानेवारीच्या शेवटच्या आठवड्यात बेडवर बियाण्याची अथवा रोपाणी लागण करावी.
- यासाठी वेलवर्गीयामध्ये काकडी, डांगर, खरबुज, टरबूज, चवळी, अथवा रोपाची लागण करावी व रोपामध्ये – झेंडू सारख्या ३ महिन्यात निघणाऱ्या पिकाची लागवड करावी.
- वरीलपैकी कोणतेही ३ महिन्याचे आंतरपिकाचे उत्पादन घ्यावे व एप्रिलच्या शेवटच्या आठवड्यात हा जुने पीक उगवण्यास सुरुवात होईल. ती वेळ साधुन वरुन टोकलेल्या पिकाचे हलके उत्पादन घेऊन त्याची धसकटे काढून घ्यावीत व खोडव्या पिकाला वाढण्यास वाव घ्यावा. जमिनीत उरलेल्या मात्रेवर हा माल पोसू शकतो व शेताची स्वच्छता चांगली राखल्यास (तणांचा बंदोबस्त) उत्पादनात चांगली भर पडू शकते.

पशुसंवर्धन

- जनावरांच्या आहारात पशुखाद्यामध्ये अधिक उर्जा निर्माण करण्याचा पदार्थाचा उदा. ज्वारी, गहू, मका यांचा भरडा इ. वापर करावा.
- दूध काढतेवेळी कास धुण्यासाठी कोमट पाण्याचा वापर करावा. शक्य असल्यास जनावर धुण्यासाठी कोमट पाण्याचा वापर करावा.
- थंडीमुळे जनावरांच्या आरोग्यास अपाय नसला तरी व्यवस्थापनाच्या दृष्टीने जनावरे रात्री व पहाटे गोठ्यात ठेवावीत.

मफुकृवि

नोवेंबर
२०२३

अवजारे

विद्युत मोटारचलित फुले ऊस बेणे तोडणी यंत्र

- विद्युत मोटारचलीत फुले ऊस बेणे तोडणी यंत्र.
- एका अश्वशक्ती व सिंगल फेज विद्युत मोटरचलीत यंत्र.
- रोपवाटीकेसाठी ४० ते ७० सें.मी.लांबीचे ऊस बेणे तयार करण्यासाठी उपयुक्त.
- एका तासात ६५ ऊस बेणे तयार करता येते.
- पारंपारिक खर्चा पेक्षा खर्चात ८० ते ८५ % बचत.
- पारंपारिक पद्धती पेक्षा वेळेमध्ये ८५ ते ९५ % बचत.

प्रकाशक : डॉ. चिदानंद पाटील

संचालक, विस्तार शिक्षण

प्रमुख संपादक : डॉ. पंडित खडे

प्रभारी अधिकारी, प्रसारण केंद्र

सहसंपादक : डॉ. सचिन सदापळ

सहाय्यक प्राध्यापक, प्रसारण केंद्र

श्री. सुनिल राजमाने

कृषि सहाय्यक, प्रसारण केंद्र

डिजाईनर : श्री. प्रदिप कोळपकर

कलाकार तथा छायाचित्रकार, प्रसारण केंद्र

श्री. सिद्धार्थ साळवे

लिपीक-नि-टंकलेखक, प्रसारण केंद्र

मफुकृवि विस्तार प्रकाशन क्र. २६९०/२०२३